

Грехема Гріна, Ірвіна Шоу, Гійома Аполлінера, Роберта Блоха та Кларка Говарда, а також «Японський «Декамерон» Давида Бурлюка.

Ну, і звісно, сам бог велів «Всесвіту» опублікувати роман Маріо П'юзо «Останній дон» – адже саме в цьому журналі 24 роки тому вперше в СРСР з'явився початок славетної гангстерської епопеї під назвою «Хрещений батько».

Любителі чогось езотеричнішого знайдуть собі у «Всесвіті» статті Ясперса й Дерріди про Ніцше (№ 7), Сергія Капранова про Бурлюка та Тетяни Рязанцевої про Кеведа (№ 10). А також нові переклади Максима Стріхи з Уолта Уїтмена й вірші надзвичайно цікавого, дотепного чеського поета Зденека Ротрєкла (справжнісінький «бубабіст»!), перекладені Людмилою Таран.

М. Р.

Гене́за. – 1997. – №1(5).

Зміст журналу «Гене́за» охоплює філософію, історію, політологію – саме ті галузі українського гуманітарного знання, в яких сьогодні спостерігаються найсуттєвіші перетворення. Наукова парадигма поступово оновлюється навіть в українській філософії, проте відбувається це поки що суто біологічним чином – шляхом зміни генерацій. Звичайно, у «Генезі» не трапляються твори позавчорашніх професійних критиків «современной буржуазной философии» – вони нині з насолодою викладають цю філософію на факультеті, цнотливо уникаючи екзистенціалістського поняття «провина».

Натомість у «Генезі»-5 молодий київський філософ Максим Розумний подає свою працю «Українська національна ідея на тлі цивілізації», де тему розроблено до рівня лекційного курсу, засади якого, здається, збігаються з позицією журналу: розвиток української філософії, як і загальний плин української історії, перебувають цілковито у центрально-європейському річищі, – з усіма закономірностями та наслідками такого перебування. І якщо ця настанова вже не заперечується навіть під час захисту дисертацій – щось таки справді змінюється у нашому академічному середовищі.

Відшукана Сергієм Грабовським «у шухляді» власна стаття «Пролегомени до критики загальної педагогіки» повертає нас до середини 1980-х, коли комуністична партія самовбивчо викорінювала неомарксизм, ревізіонізм та єврокомунізм, спонукуючи кожного філософа до щоденного екзистенційного вибору між «класовістю – партійністю – народністю» та концтабором, божевільнею чи катакомбами.

Найактуальніша з філософських публікацій номера – «Українська синтеза чи українська громадянська війна» Миколи Шлемкевича, написана 1946 року. Вся українська духовна та політична історія представлена тут як взаємне поборювання трьох її складників: демократичного, дідично-монархічного та провідницького. Наслідком такої громадянської війни завжди ставало панування

українського «царя-голоти», й єдино можлива перепона цьому – синтез трьох українських течій.

Історичний відділ відкривається прем'єрою рубрики «Ментальність» і є, певною мірою, бенефісом наукової школи Наталі Яковенко. Застосування методології «Анналів» до дослідження української історії, обізнаність істориків з сучасною світовою історіографією, прихід талановитої молоді й, головне, особистість лідера школи, – все це забезпечило плідність наукових студій і поставило цю течію на чолі української історичної науки. На противагу нудоті творів радянського академізму, спільною рисою статей Наталі Яковенко, Лесі Довгої, Тетяни Вілкул та Валерія Земи є відчуття естетичної насолоди – і в автора, і в читача. А дискусія щодо методології історичного пізнання, в яку вступає з Наталею Яковенко український історик Ігор Гирич, свідчить про закінчення епохи монологізму й поступове відродження традиції нормальної наукової полеміки.

Поза школами й течіями, поза порівняннями сприймається есе Вадима Скуратівського «Із нотаток про долю української культури» – вже класичне поєднання науковості з високою літературою, енциклопедичності підходів з блискучим стилем.

Окрема тема «Генези» – авторські рубрики: «Місто» Тетяни Скібіцької та «Ретроспектива» Лариси Портнової. Есе Тетяни Скібіцької супроводжують публікацію архівних фотодокументів і стосуються людей, які досліджували київське міське середовище (у №5 – це Іполит Моргілевський), його історію та метафізику і, своєю чергою, впливали на нього.

Лариса Портнова у № 5 продовжує студії з історії масонства в Україні. Свідомо уникаючи розгляду містичного боку масонства (це виходило б за межі концепції журналу), історик-архівіст публікує протоколи допитів українських масонів в ГПУ-НКВД, які (за всієї контраверсійності використання їх як історичні документи) свідчать про діяльність таємних лож саме як політичних організацій в Україні першої третини нашого століття.

Політологія у №5 найвиразніше представлена публікацією матеріалів семінару імені Івана Лисяка-Рудницького з проблем українського комунізму. Рівень обговорення проблеми автохтонності (чи привнесення?) комунізму та його перспектив в умовах пауперізації пост-радянської інтелігенції засвідчує, що українська політологія нарешті позбавляється статусу прихистка колишніх «наукових комуністів» й потроху перетворюється на звичайну наукову дисципліну.

Намагання редакції та авторів «Генези» поєднати «сторінку и огонь», усвідомити сучасний стан суспільства, виявитися як певна спільнота – виглядають не зовсім марними. Спроби з'ясування можливостей філософії «після ГУЛАґу» й віднайдення себе в історії стануть, крім іншого, історичним джерелом для майбутнього дослідника. Вітаємо його.